

28.04.2016

Ситуаційні центри – сучасні автоматизовані системи підтримки ухвалення рішень у сфері державного управління

Виклики глобалізації, зростання темпів технологічного прогресу у світі та відставання України в модернізації своєї виробничої бази, загострені труднощами фінансової кризи, погіршенням екологічної й демографічної ситуації, потребують посилення конструктивної ролі органів державної влади у вирішенні невідкладних соціально-економічних проблем та сприянні розвитку економічної сфери країни. За цих умов особливої гостроти набуває здатність органів державної влади не лише оперативно ухвалювати виважені й науково обгрунтовані рішення – з метою розв’язання актуальних соціально-економічних і науково-технологічних проблем, – а й активно запобігати виникненню останніх у майбутньому, застосовуючи для цього можливості сучасних інформаційно-комунікативних технологій і всі доступні джерела інформації, а також повною мірою мобілізуючи інтелектуальний потенціал країни. Для суттєвого підвищення ефективності державного управління у розвинених країнах використовуються системи класу «Ситуаційні центри» (СЦ). Наприклад, президента США обслуговує п’ять таких центрів, у розпорядженні уряду ФРН – один із найбільш технічно оснащених ситуаційних центрів світу. У напрямі створення подібних розробок уже понад 30 років досить плідно працюють учені Інституту проблем математичних машин і систем (ІПММС) НАН України. Їм належать, зокрема, ситуаційні центри, розроблені для потреб української армії та деяких вітчизняних органів державної влади ([Національна академія наук України](#)).

Як переконливо свідчить світовий досвід, кардинальне підвищення ефективності державного управління можливе лише за умов впровадження технологій ситуаційного управління із використанням систем класу «Ситуаційні центри» – для підготовки й ухвалення ефективних управлінських рішень. Ситуаційний центр має забезпечувати три режими функціонування:

- 1) моніторинг реалізації пріоритетних напрямів розвитку держави;
- 2) планові заходи (запланований розгляд проблем урядом і комісіями, а також проведення нарад із представниками регіонів і підприємств окремих секторів економіки тощо);
- 3) позапланові заходи (оперативне вирішення проблеми виходу із критичних ситуацій, тобто надання максимальних інформаційних та інтелектуальних послуг керівництву держави для оцінювання ситуацій і ухвалення рішень у реальному масштабі часу).

Широке впровадження ситуаційних центрів у вітчизняній сфері державного управління дасть змогу:

1) здійснювати постійний моніторинг різних напрямів життєдіяльності держави у багатовимірному просторі з динамічним візуальним відображенням;

2) виявляти тенденції та закономірності розвитку ситуацій, що дозволить реально оцінювати стан української економіки, політики й суспільства, для подальшої реалізації стратегічних державних рішень;

3) створювати альтернативи сценаріїв превентивного розвитку подій на значний проміжок часу й обґрунтовано визначати політику, в рамках якої має діяти суб'єкт сценарію (особа, організація, країна);

4) розробляти альтернативні стратегії поведінки суб'єкта сценарію, що, по-перше, протистоятимуть впливу неминучих збурень у майбутньому і, по-друге, будуть зрозумілими та прийнятними для суспільства;

5) прогнозувати (за рахунок ситуаційного моделювання) сценарії майбутнього розвитку і наслідків ухвалюваних рішень;

б) виявляти різнопланові аспекти розуміння обговорюваної проблеми, розглядати альтернативні варіанти рішень та вибирати оптимальне (найбільш раціональне), користуючись як формалізованими математичними методами й методами системного аналізу, так й інтелектом, експертними знаннями та досвідом усіх учасників обговорення;

7) накопичувати й оперативно використовувати прецеденти вирішення аналогічних проблем в Україні та інших державах.

ІПММС НАН України має достатній науковий потенціал для створення ситуаційних центрів для органів державної влади України. Так, ще 1985 р. колектив учених цієї академічної установи розробив перший в СРСР ситуаційний центр – для Міністерства суднобудівної промисловості СРСР.

У сучасній Україні впроваджено кілька подібних, але, звичайно, суттєво вдосконалених розробок ІПММС НАН України, таких як:

1) діюча модель ситуаційного центру ІПММС НАН України, що відіграла визначну роль у підтриманні діяльності державної комісії СРСР із ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (впродовж 1986–1991 рр.);

2) ситуаційний центр Генерального штабу Збройних сил України (створений фахівцями інституту в 2000 р.);

3) ситуаційний центр інформаційно-аналітичної підтримки Апарату Ради національної безпеки і оборони України (перша черга створена вченими ІПММС НАН України у 2013 р.), який забезпечує: аналіз, моніторинг і моделювання ситуації в економічній, науково-технічній, екологічній, інформаційній, внутрішньо- й зовнішньополітичній, державній сферах;

аналіз і моніторинг стану військової сфери й безпеки державного кордону; геопросторовий аналіз і картографічне моделювання; веб-доступ до геопросторових даних і даних дистанційного зондування Землі (Геопортал); збір і оброблення неструктурованої інформації; керування нормативно-довідковою інформацією; перевірку достовірності, завантаження та сховище даних; адміністрування й інформаційну безпеку.

Розроблення та практичне впровадження мережі ситуаційних центрів у сфері державного управління виведе технологію управління державою на сучасний рівень. А це, у свою чергу, забезпечить значний ефект за рахунок ухвалення обґрунтованих оптимальних стратегічних рішень – переконані вчені ІПММС НАН України.